

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยกำลังคน เป็นปัจจัยสำคัญ กำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (มีน มาลากุล 2518 : 1) รัฐบาลไทยทุกชุดต่างถือว่านโยบายการศึกษาเป็นนโยบาย สำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากร แผนพัฒนาการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจึงเป็นการ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นการขยายโอกาสของประชาชนในเขตเมืองและชนบท ที่จะได้รับบริการทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น (ชนิดา รัชกุลเมือง 2527 : 12-23)

ในการแก้ปัญหาการศึกษา นักการศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำเอาเทคโนโลยี และแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การนำเอาวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือ เทปโทรทัศน์มาใช้เป็นอุปกรณ์การสอนเพื่อช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และยังเป็น การช่วยแก้ปัญหาสำหรับโรงเรียนที่ขาดแคลนครูหรืออยู่ห่างไกลจากตัวเมือง (วิว เนียมพยักษ์ 2519 : 86)

ในระบบการสอนทางไกลซึ่งเป็นระบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียน และผู้สอนอยู่ห่าง ไกลกัน เทคโนโลยีจึงมีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการถ่ายทอด เนื้อหาสาระและประสบการณ์จากอาจารย์ไปยังนักศึกษาทางไกลเพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียน รู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และพึ่งพาความรู้จากอาจารย์หรือผู้อื่นน้อยที่สุด (วิจิตร ศรีสอน 2525 : 1-15) ในระบบการสอนทางไกลที่มีประสิทธิภาพ สื่อที่นำมาใช้ต้องอยู่ใน รูปของสื่อประสมที่มีการบูรณาการสื่อแต่ละประเภทเพื่อช่วยให้การถ่ายทอดเนื้อหาสาระมี ประสิทธิภาพสูงสุด ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2527 : 17-20) ได้สรุปแนวทางการจัดสื่อประสม เป็น 2 แนวทาง คือ

1. แนวที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นแกน แล้วเสริมด้วยสื่อโสตทัศน วิทยุกระจายเสียง วิทยุ-โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เพื่อการสอน และการสอนเสริม เช่น ระบบการสอนทางไกลที่ใช้อยู่ใน

มหาวิทยาลัยเปิดประเทศอังกฤษ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2. แนวที่ยึดถือประเภทวิทยุโทรทัศน์เป็นแกน แล้ว เสริมด้วยสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน
คอมพิวเตอร์เพื่อการสอน และการสอนเสริม เช่น มหาวิทยาลัยทางอากาศของญี่ปุ่น
มหาวิทยาลัยทางโทรทัศน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในบรรดาสื่อประสมและการบริการการศึกษาที่ใช้ในระบบการสอนทางไกลทั้งสองแนว
นี้ปรากฏว่ายังมีสื่ออีกประเภทหนึ่งที่ยังไม่ได้มีการพัฒนานำมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร แม้จะมีการ
ใช้ติดต่อกันมานาน และมีศักยภาพในการให้บริการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้สูงคือ หน่วยบริการ
การศึกษาเคลื่อนที่ (Mobile Learning Resource Unit) การใช้หน่วยบริการการศึกษา
เคลื่อนที่ได้พัฒนามานานกว่าศตวรรษโดยมีการใช้ในรูปแบบ และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น
ใช้เป็นหน่วยฝึกอบรมและสาธิตเคลื่อนที่ ห้องเรียนเคลื่อนที่ ห้องสมุดเคลื่อนที่ ศูนย์บริการ
สื่อการศึกษาเคลื่อนที่ หรือพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่นี้มีทั้งในประเทศ
ที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย เช่น "หน่วยประชาสัมพันธ์
เคลื่อนที่" ของกรมประชาสัมพันธ์ (กรมประชาสัมพันธ์ 2528 : 12-17) ที่ออกเผยแพร่
ข่าวสาร และความรู้จากรัฐบาลสู่ประชาชนอย่างได้ผลมาตั้งแต่ พ.ศ. 2477 โดยในระยะแรก
ใช้ม้าหรือ เกวียน เป็นพาหนะ ปัจจุบันใช้รถแลนด์โรเวอร์ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องฉายและเครื่องเสียง
จำนวน 13 คัน รถยนต์ 6 ล้อ จำนวน 6 คัน ในการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ทั่วประเทศ
ในประมาณปลายปี พ.ศ. 2510 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ใช้ "หน่วยส่งเสริมการเกษตร
เคลื่อนที่" จากกรมฯ เดินทางไปเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่ล่อแหลม
(Sensitive Area) ในจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และได้ขยายขอบข่ายงานให้
กว้างขวางขึ้นตามลำดับ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2530 : 1-2) ในเดือนธันวาคม พ.ศ.
2516 กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย ได้ใช้หน่วยเผยแพร่และอบรมเคลื่อนที่ 5 คัน ในการ
อบรมพยาบาลอนามัย และเจ้าหน้าที่อนามัยที่อยู่ในเขตโครงการเร่งรัดพัฒนางานอนามัยแม่และเด็ก
กับงานวางแผนครอบครัวเป็นครั้งแรกในเขตจังหวัดขอนแก่น อุดรธานี ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์
ในปีต่อ ๆ มาจึงขยายเป็นงานเผยแพร่และอบรมนักศึกษาศึกษาผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในด้าน
สุขภาพอนามัย และการวางแผนครอบครัวโดยปฏิบัติร่วมกับการจัดกิจกรรมอื่น เช่น การจัด
นิทรรศการ การสาธิต และการฉายภาพยนตร์ ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ
วางแผนครอบครัวมากขึ้น (กรมอนามัย 2526 : 1-3) ศูนย์บริภัณฑ์เพื่อการศึกษา กรมการศึกษา

นศกโรงเรียน (2528 : 2-9) ได้นำแนวคิดการจัดนิทรรศการของประเทศอินเดียที่ได้นำ
 นิทรรศการ การทดลองและการสาธิตในหัวข้อของวิทยาศาสตร์ บรรจุในรถแล้วลากจูงไป
 จอดตามท้องถนนต่าง ๆ เพื่อ เสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล
 และ เป็นการบริการความรู้แก่ประชาชนทั่วไปมาใช้เป็นแนวทางในการจัด รถพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์
 เคลื่อนที่ของไทยซึ่งเริ่มออกบริการเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2525 รถพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์คันนี้
 จัดแสดงเรื่องน้ำกับชีวิต เช่นเดียวกับรถนิทรรศการเคลื่อนที่ของอินเดีย และให้บริการกับ
 ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกว่า 200,000 คน ในปีแรกที่เริ่มดำเนินการ ปีต่อ ๆ มา
 จึงให้บริการในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ตามลำดับ

ในสหรัฐอเมริกา มีการใช้หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ในการให้บริการการศึกษา
 ในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการศึกษาสำหรับคนทุกวัย ทุกฐานะ
 ทุกระดับชั้น เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ซึ่งดัดแปลงจากรถโดยสารของโรงเรียนให้เป็นห้องเรียน
 เพื่อให้เด็กพิการอายุ 3-4 ปีในรัฐเทนเนสซี ในปีแรกของโครงการมีเด็กเข้าร่วมกว่า 350
 คน ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถทางสมอง ทักษะแก่เด็ก และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ปกครอง
 เป็นอย่างมาก (Clark 1972 : 27) ห้องเรียนเคลื่อนที่ของวิทยาลัยแห่งรัฐ ในเมือง
 แกร์ดเวลล์ (Rillo 1975 : 43-46) มีที่จอดรถข้างสรรพสินค้า แหล่งชุมชน หรือโรงงาน
 อุตสาหกรรมตามตารางเวลาที่กำหนด ผู้สนใจสมัครเป็นนักศึกษาจะจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษา
 การศึกษาแล้ว ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาที่สถานที่ตั้งวิทยาลัย และไปรับชุดการเรียนการสอนจาก
 ห้องเรียนเคลื่อนที่ไปศึกษาเองที่บ้าน หรือจะศึกษาที่รถซึ่งมีอุปกรณ์ใส่ทัศนศึกษาไว้ให้บริการ
 ครบครัน เมื่อศึกษาชุดการเรียนการสอนจบแล้วจึงกลับมาสอบที่หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่
 อีกครั้ง ภายในระยะเวลา 5 เดือน ที่เริ่มดำเนินการมีผู้ที่มีอายุระหว่าง 17-66 ปี สมัครเข้า
 ศึกษาถึง 106 คน

วิวัฒนาการของการใช้รถบริการสื่อการศึกษาเคลื่อนที่ที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้า
 ทางเทคโนโลยีการศึกษา และความต้องการที่จะปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนในทุก ๆ ท้องถิ่น
 ให้มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน เช่น รถบริการสื่อและห้องปฏิบัติการผลิตสื่อ เคลื่อนที่ของวิทยาลัย
 แห่งรัฐเมืองเจอร์ซีย์ ในโรคโอชแลนด์ ซึ่งจำลองมาจากศูนย์ผลิตสื่อการสอน เพื่อทำหน้าที่
 ผลิตสื่อการสอนสำหรับนักศึกษาฝึกหัดครูในเขตชนบท (Jones 1971 : 28-29) ห้องสมุด-

เคลื่อนที่ของโรงเรียนประจำตำบลเอล แรนโซว์ ในริโก ริเวียร์รา แคลิฟอร์เนีย (Moody 1967 : 304-305) เป็นรตท่วงที่มีราคาสูงกว่ารถเคลื่อนที่ทั่วไป ทำหน้าที่ให้บริการยืมหนังสือ และอุปกรณ์การสอนแก่ครู และนักเรียนโดยหมุนเวียนไปจอดตามโรงเรียนของรัฐ และเอกชน ในท้องถิ่นยากจนแห่งละวัน เจ้าหน้าที่ประจำรถคือ บรรณารักษ์ 2 คน และครู 1 คน ในเมือง บัลติมอร์ รัฐแมริแลนด์ ได้ตั้งหน่วยเทคโนโลยีการศึกษาเคลื่อนที่ขึ้นใน ค.ศ. 1967 (Pfeil 1970 " 13-16) โดยใช้ครูที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีการศึกษา 8 คน ช่างกราฟิก 1 คน และช่างเทคนิค 1 คน เป็นเจ้าหน้าที่ประจำรถ ทำหน้าที่ฝึกสอนครูตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ผลิต และใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้บริการยืม หรือสำเนาหนังสือ หรือสื่อการสอนที่มีอยู่ รถบริการสื่อการศึกษานี้จะจอดให้บริการตามโรงเรียนประถมศึกษาแห่งละ 5-7 วัน โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งละ 2 สัปดาห์ ตามตารางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โครงการนี้ประสบความสำเร็จในแง่การกระตุ้นให้ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสนใจใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา มากขึ้น และโรงเรียนหลายแห่งเริ่มมีนักเทคโนโลยีการศึกษาเกิดขึ้นในโรงเรียน

นอกจากสหรัฐอเมริกาแล้ว ในประเทศอังกฤษ แคนาดา และออสเตรเลียก็มีการใช้หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่กันอย่างแพร่หลาย เช่น โครงการหน่วยบริการสื่อการศึกษาเคลื่อนที่ของออสเตรเลีย ที่ดำเนินการในรัฐทัสมาเนียในปี ค.ศ. 1971 (Foster 1967 : 22-24) เพื่อตอบสนองความต้องการของครูในท้องถิ่นห่างไกล เพื่อพัฒนาทักษะ และแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านวัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน หน่วยบริการสื่อนี้ช่วยให้การพัฒนาโปรแกรมการสอนโดยการจัดประชุมปฏิบัติการการใช้และผลิตสื่อการสอนแก่โรงเรียนทั่วรัฐทัสมาเนียตามคำเรียกร้องของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ต้องการให้หน่วยบริการสื่อนี้ไปทำการสาธิตและให้บริการ

การใช้หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่มิได้มีเฉพาะการใช้รถเป็นพาหนะ ในประเทศเม็กซิโก นอร์เวย์ สวีเดน และชายฝั่งแอตแลนติกของสหรัฐอเมริกา ใช้เรือเป็นพาหนะในการบรรทุกหนังสือไปให้บริการประชาชน ในประเทศฝรั่งเศส และฮังการี มีการใช้ท้องสมุทรรถไฟ และท้องสมุทรถาวร การบริการการศึกษาทางอากาศมีในรัฐอลาสกา นิวเม็กซิโก และเท็กซัสของสหรัฐอเมริกา และในเขตเทือกเขาในโซเวียต-เตอร์กีสถาน (Brown 1967 : 13) แต่หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ที่มีใช้กันแพร่หลายที่สุดคือการใช้รถยนต์เป็นพาหนะ

จากรูปแบบการใช้หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศที่ได้รับการพัฒนามาแล้วจึงน่าจะสามารถนำหน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่นี้มาช่วยแก้ปัญหาบางประการในระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่มีชั้นเรียนของตนเอง ใช้ "ระบบการสอนทางไกล" ที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพจากสื่อประสมที่มหาวิทยาลัยจัดให้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ในรูปเอกสารการสอน แบบฝึกปฏิบัติ หนังสืออ่านประกอบต่าง ๆ รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ เทปดัดแปลงประกอบชุดวิชา และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2526 : 38) ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาและผู้เรียนตามโครงการต่าง ๆ ประมาณ 300,000 คน มีคณาจารย์ประจำ และพิเศษอยู่ในระบบประมาณ 3,000 คน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้จัดตั้งศูนย์บริการการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2523 ทั่วประเทศ เพื่อให้บริการด้านการเรียนการสอน การสอบ และกิจกรรมอื่นของมหาวิทยาลัย โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง 3 รูปแบบคือ ศูนย์บริการการศึกษาระดับภาค จำนวน 11 แห่ง ศูนย์บริการการศึกษาจังหวัด จำนวน 71 แห่ง ศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจสาขาวิชาต่าง ๆ 29 แห่ง และศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ "มม มสธ." 75 แห่ง (Wichit Srisa-an and Tong-in Wangsotorn 1986 : 123) การดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบที่ผ่านมาได้ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่เนื่องจากงานบริการบางอย่าง โดยเฉพาะบริการทางด้านห้องสมุด และสื่อการศึกษาในศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ "มม มสธ." ซึ่งตั้งอยู่ ณ ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ไม่สามารถจัดบริการการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา และคณาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัย เนื่องจากข้อจำกัดในด้านสถานที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ห่างไกลชุมชน การคมนาคมไม่สะดวก อาคารสถานที่คับแคบ บางแห่งไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวนหนังสือและอุปกรณ์ไม่เพียงพอ บรรณารักษ์ของห้องสมุดไม่สามารถให้บริการแก่นักศึกษาได้อย่างเต็มที่เพราะเป็นงานที่นอกเหนือจากงานในหน้าที่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2527 : 2-8) ดังนั้น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จึงได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการ (Area Resource Center) ขึ้น โดยให้เป็นศูนย์ในสังกัดสำนักบรรณสารสนเทศ เพื่อให้บริการห้องสมุด สื่อการศึกษา ตลอดจนบริการทางวิชาการอื่น ๆ แก่นักศึกษา คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งประชาชนใน

ท้องถิ่นตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (2530-2534) กำหนดจะดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์วิทยบริการรวมทั้งสิ้น 10 ศูนย์ โดยในระยะแรกจะจัดตั้ง 3 ศูนย์ คือ ภาคเหนือ ที่จังหวัดนครสวรรค์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดนครราชสีมา และภาคใต้ที่จังหวัด นครศรีธรรมราช (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2528 : 2) เมื่อจัดตั้งศูนย์ วิทยบริการได้ตามแผนแล้ว ในระยะต่อไปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีโครงการ จัดตั้งรถบริการการศึกษาเคลื่อนที่ประจำศูนย์วิทยบริการ เพื่อขยายบริการการศึกษา ค้นคว้าไปให้ไกลถึงตัวนักศึกษาในท้องถิ่นที่ห่างไกล เพื่อช่วยเพิ่มพูนคุณภาพประสิทธิภาพ และ มาตรฐานการศึกษาในระบบการสอนทางไกล และยังช่วยพัฒนาแหล่งวิชาการให้เข้าถึง ประชาชนได้มากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดตั้งหน่วยบริการการศึกษา เคลื่อนที่เพื่อหาลักษณะ และวิธีการจัดรถบริการการศึกษาเคลื่อนที่ที่เหมาะสมกับระบบการสอน ทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของประเทศไทย โดยจะศึกษาถึงแนวทางการจัดตั้งหน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ในระยะเตรียมการ วางแผน และทดลองจัดตั้งรถบริการการศึกษาเคลื่อนที่ขึ้นเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อ เสนอรูปแบบการจัดตั้งหน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ประจำศูนย์วิทยบริการของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวความคิดและความต้องการในการจัดตั้งหน่วยบริการ การศึกษาเคลื่อนที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จากประชากร 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับหน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรภายใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งหน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ และกลุ่มนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียน ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2529

2. รูปแบบการจัดตั้งหน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่จะนำเสนอ ในขั้นนี้จะเสนอสาระสำคัญเฉพาะที่เป็นแนวทางการจัดตั้ง และโครงสร้างของ

หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่

คำจำกัดความในการวิจัย

1. หน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่ (Mobile Learning Resource Unit) หมายถึง การใช้รถยนต์ รถบรรทุก รถโดยสาร รถพ่วง ฯลฯ บรรทุกวัสดุอุปกรณ์ ข่าวสาร ข้อมูลไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้บริการด้านการเรียนการสอน บริการห้องสมุดหรือสื่อการศึกษา และการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบการสอนทางไกลเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่

2. ศูนย์วิทยบริการ (Area Resource Center) เป็นสำนักงานที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจัดสร้างขึ้นในจังหวัดใหญ่ที่เป็นศูนย์รวมของภาค เพื่อให้บริการห้องสมุด สื่อการศึกษา และแนวการศึกษา เป็นแหล่งปฏิบัติการทางวิชาการและวิชาชีพ เป็นสถานที่เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลของมหาวิทยาลัย ประสานงานการจัดการศึกษา รวมทั้งประสานงานการจัดบริการการศึกษาเคลื่อนที่ไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ

3. ระบบการศึกษาทางไกล (Distance Education System) หมายถึง ระบบการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างไกลกัน ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความพร้อม ความสะดวก และความสนใจจากเนื้อหาสาระทางสื่อประสมที่สถาบันการศึกษาจัดให้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ สื่อโสตทัศน์ และการสอนเสริม ณ ศูนย์บริการการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดตั้งหน่วยบริการการศึกษาเคลื่อนที่สำหรับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2. เป็นรูปแบบการบริการการศึกษาที่สามารถใช้ได้ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสถาบันการศึกษาอื่น